

ITALIA ȘI NEGOCIERILE ROMÂNIEI PENTRU INTRAREA ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL (1914-1915)

Victor Daniel CREȚU & Radu RACOVÎȚAN

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Lucian Blaga University of Sibiu

E-mail: victor.cretu@ulbsibiu.ro, radu.racovitan@ulbsibiu.ro

ITALY AND ROMANIA'S NEGOTIATIONS ON ENTERING WORLD WAR I (1914-1915)

Abstract: Although the relations between the Great Powers expressed the fundamental trends of the evolution of the international situation in the period preceding the First World War, it is still necessary to specify that a significant role in the international life was acquired by some small and medium-sized states which, by their geographical and political position and through the economic and military potential, they could significantly influence the evolution of international political life. In this context, the importance of Romania's role in international relations can be seen, given the fact that the Great Powers' interest in the Romanian state had grown considerably. As the crisis of July 1914 worsened, the question of Romania's attitude towards the Austro-Serbian conflict became of paramount importance in the future strategy of the Central Powers, because all the plans for attack and defense formations of the Triple Alliance were arranged in cooperation with the Romanian army. Since the beginning of the World War, between Romania and Italy there has been an approach desired by politicians from both states. However, the subsequent evolution of events and the separation of Italy from Romania during the negotiations with the Entente had the effect of weakening the supply of forces that a synchronous Italian-Romanian contribution would have brought it. Obviously, the effect would have been different if the two countries entered at once, both in terms of the military blow given to the Central Powers, and also on the attitude of the neutral countries in the Balkans, Bulgaria and Greece.

Keywords: First World War, Romania, Triple Alliance, Italy, Entente.

Citation suggestion: Crețu, Victor Daniel, and Radu Racovițan. "Italia și negocierile României pentru intrarea în Primul Război Mondial (1914-1915)." *Transilvania*, no. 8 (2022): 67-73.
<https://doi.org/10.51391/trva.2022.08.08>.

Sub influența istoricilor francezi și germani, se consideră, în general, că etapa care precedă Primul Război Mondial începe, pe planul relațiilor internaționale, în anul 1871. Se are în vedere în principal antagonismul franco-german, generat de consecințele războiului dintre Franța și Prusia din anii 1870-1871. Istoricul Vasile Cristian formulează un alt punct de vedere la care subscriem, conform căruia, cu excepția persistentului diferend franco-german, relațiile internaționale au avut până la Congresul de la Berlin, o cu totul altă înfățișare decât aceea care a premers Primului Război Mondial. Abia după 1878 s-au realizat cele două puternice grupări rivale, imposibil de anticipat în anii de după 1871¹.

Deși raporturile dintre Marile Puteri au exprimat

tendențele fundamentale ale evoluției situației internaționale în perioada care a precedat Primul Război Mondial, se impune totuși să precizăm că un rol semnificativ în viața internațională l-au dobândit unele state mici și mijlocii care, prin poziția lor geopolitică și prin potențialul economic și militar, puteau să influențeze într-o măsură semnificativă evoluția vieții politice internaționale. Din această perspectivă, este important să relevăm faptul că unele dintre crizele politico-diplomatice care au prefațat Primul Război Mondial s-au produs în zona sud-estului european, o veritabilă „Europă în miniatură”², ceea ce a dus la crearea unor serioase mutații în configurația geografico-statală de care erau interesate nu numai popoarele respective,

ci și Marile Puteri.

În acest context se înscrie importanța rolului României în planul relațiilor internaționale, în condițiile în care interesul Marilor Puteri față de statul român crescuse considerabil. Cucerindu-și independența în 1877-1878, România putea să devină barieră sau punte de legătură pentru expansiunea rusă în Balcani. Deosebit de important pentru Rusia, faptul prezenta însemnătate pentru Germania dar mai ales pentru Austro-Ungaria, Alianța cu România putea contribui într-o însemnată măsură la lupta împotriva principalului concurent din această regiune.

Fără să semnifice o renunțare a României la idealul național, tratatul secret din 1883, reînnoit în mai multe rânduri, a imprimat relațiilor României cu Tripla Alianță o anumită stabilitate, în pofida tensiunilor care s-au manifestat periodic între București și Viena, în legătură cu situația românilor din imperiul dualist. Constituirea treptată a Triplei Înțelegeri, prin încheierea acordurilor franco-ruse din anii 1891-1893, a Antantei Cordiale anglo-franceze din 1904 și a acordului anglo-rus din 1907, a determinat o modificare fundamentală a raportului de forțe pe plan internațional, dispărând practic rațiunile care determinaseră aderarea României la Tripla Alianță. Detașarea României din sistemul Triplicei și apropierea de Antantă deveneau necesare în noul context internațional pentru punerea de acord a politicii externe a statului român cu marile aspirații naționale.

În pofida suspiciunilor manifestate de Rusia, determinate de atitudinea Petersburgului în anul 1878 și de stăpânirea rusească asupra Basarabiei, tot mai mulți oameni politici români vedeau în reorientarea politicii externe a României către Tripla Înțelegere, soluția pentru împlinirea aspirațiilor naționale ale românilor. Puțini erau oamenii politici și de cultură care se pronunțau pentru o alianță cu Puterile Centrale, în vederea eliberării Basarabiei. De altfel, la nivelul opiniei publice s-a creat un tot mai consistent curent de opinii ostil Austro-Ungariei, fapt care avea să influențeze considerabil deciziile factorilor politici de la București.

Curcile politice austriece manifestau îngrijorare față de perspectivele monarhiei dualiste primejduite îndeajuns de conducătorii de la Budapesta. Într-un lung expozeu din 29 aprilie 1914, susținut de delegația austriacă înaintea comisiei pentru afaceri externe, contele Berchtold, ministru de externe austro-ungar, se referea la deteriorarea relațiilor cu România, considerând că aceasta ar fi cauzată mai degrabă de o interpretare greșită a atitudinii Austro-Ungariei față de evenimentele balcanice. El își exprimă speranța că, date fiind interesele reciproce, relațiile se vor îmbunătăți și vor recăpăta caracterul de încredere din trecut³.

Spre deosebire de cercurile diplomatice de la Viena și Budapesta, cele de la Roma priveau cu totul altfel evoluția politicii externe românești. Italia avea o

poziție aparte în cadrul Triplei Alianțe, datorită pe de o parte revendicărilor pe care le avea față de monarhia habsburgică în problema națională (Trieste, Trentino), iar pe de alta, din cauza contradicțiilor legate de politica celor două state în Balcani. De aceea, încordarea relațiilor dintre Austro-Ungaria și România în perioada imediat următoare războaielor balcanice, n-a provocat și la Roma nervozitatea care se regăsea la Viena și în mai mică măsură la Berlin. Într-o convorbire cu ministrul Germaniei la Roma, marchizul Di San Giuliano, șeful diplomației italiene, releva la sfârșitul lunii aprilie 1914, pozițiile asemănătoare, a Italiei și a României, în cadrul Triplei Alianțe, considerând-o drept o consecință a politicii austro-ungare, „ce leza sentimentul național al celor două popoare”⁴.

Dacă cercurile guvernante italiene au manifestat totuși, față de România, mai mult o atitudine de expectativă, până la momentul izbucnirii crizei de la Sarajevo, presa și opinia publică au privit spre România cu o tot mai mare simpatie. Astfel, „Giornale d'Italia”, constatând succesul diplomației românești în situația crizei balcanice, sublinia într-un număr din primele zile ale lui decembrie 1913 că „Italia se bucură din inimă pentru înalta situație ce numai prin propriile puteri România a știut să și-o făurească”. Ziarul își încheia comentariul cu speranță în stabilirea unor contacte mai apropiate între Italia și România, ținând seama de interesele comune ale celor două țări, ca urmare a noii situații din Balcani⁵. În același sens, sub titlul „Rolul României în Balcani” se publicau afirmațiile făcute de publicistul și omul politic italian di Riella, care era de părere că România a știut să-i răspundă Europei, cu ocazia ultimelor evenimente balcanice, în chip vrednic de Roma. Ele era de părere că Italia trebuie să fie interesată de păstrarea echilibrului balcanic dar, mai mult, de întărirea poporului latin de la Dunăre. „Cunoscând primejdia slavismului”, spunea di Riella, „italienii trebuie să năzuiască la înălțarea, înflorirea și sporirea românimeii. E interesul nostru ca, printre toate statele balcanice, statul român, străjerul latinității, să fie cel mai tare și cel mai temut”⁶.

În același timp, se poate observa și o apropiere între guvernul de la Roma și cel de la București, începută prin vizita principelui Carol în Italia, în primăvara anului 1913. Cu această ocazie, ministrul Italiei la București, Fasciotti, îl ruga pe San Giuliano, ministrul de externe, să acorde o atenție sporită acestei vizite, întrucât impresiile pe care și le va face principele vor putea avea o mare influență asupra viitoarelor relații româno-italiene⁷. Apropierea a continuat prin vizita în Italia a lui Take Ionescu, din septembrie 1913, ca invitat al ministrului italian în România, Carlo Fasciotti. Deși primul ministru român de la acea vreme, Titu Maiorescu, a încercat să prezinte călătoria drept una particulară, întrevăderea pe care Take Ionescu a avut-o cu marchizul Di San Giuliano nu putea fi trecută cu vederea de către reprezentanții Germaniei și Austro-Ungariei la București, care erau

interesați de discuțiile purtate de cei doi⁸. Desigur că nu se poate pune problema unor tratative secrete româno-italiene în toamna anului 1913, deoarece poziția Italiei față de Tripla Alianță era una neclară. Discuțiile din capitala Italiei, dintre Take Ionescu și oamenii politici italieni au constituit o luare de contact, o apropiere a celor două state, pe care evenimentele ulterioare o vor duce spre o colaborare din ce în ce mai strânsă.

Puterile Antantei urmăreau cu toată atenția evoluția relațiilor României cu Tripla Alianță, pentru a nu pierde niciun prilej în acțiunea de a o desprinde de vechea alianță. Ministrul Franței la București raporta, la 15 mai 1914, despre strădanile contelui Berchtold de a demonstra românilor sentimentele de prietenie ale Austriei însă „la București sentimentul antiaustriac de anul trecut nu a pierdut din intensitate iar cel antimaghiar s-a accentuat prin eșuarea convorbirilor româno-maghiare. Cabinetul din Viena caută să găsească momente prielnice și oameni politici favorabili intențiilor sale. Conte Berchtold abandonează acum acțiunea directă a lui Czernin și recurge abil la o nouă tactică de recâștigare a României cu ajutorul complicilor săi din afară: Turcia și Bulgaria”. De aceea, Franța nu trebuie să lase România izolată și sub influența acestor factori, care acționează pentru desprinderea sa de Grecia și Serbia. România trebuie să capete sprijinul Franței și Rusiei în menținerea echilibrului balcanic⁹.

Precauțiile recomandate de C. Blondel guvernului francez erau întemeiate, deși nu era nevoie să se insiste prea mult. Conducătorii politici ai României se convinseseră de avantajele reorientării politicii externe și acționau ca atare. Regelui Carol I îi fuseseră prezentate numeroase argumente și, în cele din urmă, a fost convins să cedeze în fața lor. Deși rămăsese nestrămutat în hotărârea menținerii alianței cu Puterile Centrale, suveranul nu se opunea acum ameliorării relațiilor cu Puterile Alianței și îndeosebi cu Rusia. În contextul acestor preocupări de lărgire a raporturilor cu toate țările și în special cu țările vecine, țarul Rusiei este invitat să facă o vizită la Constanța în ziua de 14 iunie 1914¹⁰.

Evenimentele vieții politice internaționale au grăbit însă reorientarea politică a României. Declanșarea crizei internaționale a făcut ca Marile Puteri să acționeze pentru punerea în aplicare a alianțelor politico-militare existente. Lumea se îndrepta cu pași repezi spre un conflict mondial iar diplomația românească trebuia să-și precizeze poziția. Cele două grupări politico-militare urmăreau să obțină concursul României în războiul care se întrededa.

Conștientizând că o acțiune împotriva Serbiei ar putea stârni proteste din partea aliaților România și Italia, Bethmann Hollweg a fost de acord ca „nici Italia și nici România să nu fie înștiințate dinainte despre o eventuală acțiune împotriva Serbiei”¹¹.

Odată cu izbucnirea conflictului diplomatic sârbo-

austriac, guvernul italian și-a manifestat îngrijorarea față de intențiile agresive ale Austro-Ungariei. Modificarea statu-quo-ului teritorial din Balcani în favoarea monarhiei habsburgice, pe lângă faptul că era contrar prevederilor tratatului Triplei Alianțe, lovea în interesele Italiei din această zonă. Deoarece guvernul italian avea o poziție asemănătoare cu cea a guvernului de la București, în sensul că ambele state, din motive diferite, căutau să evite o situație în care li s-ar fi cerut aplicarea tratatelor de alianță cu Puterile Centrale, ministrul de externe San Giuliano, a stabilit o legătură permanentă cu diplomații români, încă de la începutul lunii iulie¹².

Pe măsura agravării crizei din iulie 1914, chestiunea atitudinii României față de conflictul austro-sârb devenea de o importanță capitală în viitoarea strategie a Puterilor Centrale, deoarece toate planurile de formații de atac și de apărare ale Triplei Alianțe erau aranjate în cooperare cu armata română, care trebuia să acopere flancul drept al alianței împotriva Rusiei și, ca o ușurare a acțiunii austriece, să atace Odesa.¹³

Știrea neutralității Italiei a produs la București o profundă impresie, iar manifestații de simpatie au marcat satisfacția opiniei românești. Pentru a demonstra cât de importantă a fost neutralitatea Italiei în luarea deciziei de către guvernul român, este oportun să menționăm raportul din 29 august 1914 al ministrului francez la București, Blondel, care era de părere că situația intrării României în război s-ar fi rezolvat foarte simplu dacă Italia ar fi aderat la Tripla Înțelegere¹⁴. De aceeași părere erau și ambasadorii Rusiei la București și Constantinopol. Reprezentantul rus în România, Poklevsky, după ce discutase cu o parte a oamenilor politici români ajunsese la convingerea că în momentul în care Italia va ataca Austria, mai mult ca sigur România îi va urma exemplul.¹⁵ Același lucru era transmis și de la Constantinopol câteva zile mai târziu și aici existând convingerea că România va acționa în conformitate cu poziția pe care o va adopta Italia¹⁶.

Încă de la începutul războiului mondial, între România și Italia s-a produs o apropiere dorită de oamenii politici din cele două state. „Un acord între Italia și România ni se pare foarte de dorit”, transmitea ministrul Italiei la București, la 12 august 1914, șefului Consultei, marchizul Antonio di San Giuliano¹⁷. Cercurile politice române proantantiste, precum și guvernul român, urmăreau cu interes toate acțiunile de politică externă ale Italiei, fiind convinse că-i vor urma exemplul. În scopul sondării opiniei oamenilor politici italieni și a guvernului, dar și pentru a prezenta interesele comune româno-italiene, a plecat la Roma o misiune neoficială, alcătuită din deputații dr. C. Istrati, profesor la Universitatea din București și G. Diamandy, fratele fostului ministru la Roma, C. Diamandy, urmată, în decembrie 1914 de o misiune specială a colonelului Vasile Rudeanu, șeful direcției superioare de armament din Ministerul de Război.¹⁸

Aceste acțiuni ale României în Italia, precum și tratativele pe care guvernul român le ducea în Rusia, au provocat îngrijorarea Austro-Ungariei și Germaniei care, pe diferite căi, nu încetau să atragă atenția guvernanților români asupra riscurilor pe care le comportă o eventuală desprindere a acesteia de Tripla Alianță. Astfel, ministrul german la Constantinopol, într-o convorbire cu Manu, ministrul român în aceeași capitală, deplângând starea de spirit defavorabilă Puterilor Centrale existentă în România, căuta să-l convingă de consecințele grave pe care le-ar putea avea „dezinteresarea” Germaniei față de soarta țării noastre, atunci când și-ar da seama că „nu mai are mult de așteptat de la România”. În asemenea împrejurări era posibil ca, la încheierea păcii, Germania să propună Rusiei o alianță pe bazele următoare: „România va fi abandonată fără rezerve sferei influenței rusești, în schimb, Rusia ar abandona definitiv Serbia sferei de influență austro-germane”¹⁹.

În sprijinul acestei afirmații vine și raportul ministrului Franței la București, Blondel, care arăta că acțiunea diplomatică a Germaniei și Austro-Ungariei în România a traversat două faze de când s-a declanșat războiul. În prima fază, cele două puteri au crezut că România nu poate să se dezică de obligațiile luate în momentul acceptării în Tripla Alianță, însă această etapă a fost contrazisă de hotărârea Consiliului de Coroană care a declarat neutralitatea. Cea de-a doua fază a început odată cu sosirea ambasadorului von Bussek care a dorit să arate că România va plăti scump trecerea în tabăra cealaltă și că neutralitatea este singura modalitate prin care poate menține legături cu Berlinul. Blondel era de părere că, datorită situației militare favorabile Antantei, va urma și o a treia fază, aceea a întâzierii intrării României în conflict, care s-ar putea să aibă mai mult succes decât primele două, deoarece ar beneficia și de complicitatea guvernului, care preferă să aștepte decât să ia o decizie rapidă²⁰.

În urma acestor discuții cu Puterile Centrale, guvernul român avea serioase motive de îngrijorare, cu atât mai mult cu cât trupe austro-germane fuseseră concentrate în Banat și Transilvania. Datorită acestei situații România a luat și ea unele contramăsuri fapt ce a provocat suspiciuni reciproce cu privire la un eventual atac. Consulul general român la Budapesta, Grigore Bilciurescu, sesizat de mișcările de trupe care puneau în pericol situația țării, îi scria lui Porumbaru despre zvonurile care circulau la Budapesta cu privire la un presupus atac al României împotriva Austro-Ungariei, cât și cu privire la posibilitatea unei acțiuni prin surprindere a ultimei împotriva României²¹. Tot el exprima părerea că, dată fiind starea de spirit antiaustro-germană din România, dar și pregătirile ce se fac acum, ar exista posibilitatea ca Puterile Centrale, „odată convinse că România se pregătea serios a le ataca în curând, să ne atace ele întâi, printr-o lovitură ca la Liège, îndreptată asupra Predealului și a regiunii petrolifere din Prahova,

sau chiar asupra mai multor puncte deodată”²². Această situație l-a determinat pe Brătianu să se consulte cu Fasciotti, ministrul Italiei la București. Deși nu acorda crezare tuturor zvonurilor despre concentrările de trupe, așa cum singur a mărturisit, Brătianu considera că totuși „chestiunea e prea gravă ca să neglijeze orice precauțiune militară pe care ar putea să o ia”, cu toate că există inconvenientul ca „aceste măsuri să agraveze și mai mult situația, fiindcă nu pot rămâne secrete”²³. Acestea erau în primul rând motivele pentru care el urmărea să cunoască poziția Italiei. În acest context, într-o discuție cu Fasciotti Brătianu arăta că „România are dreptul să conteze pe susținerea militară a Italiei în cazul în care ar fi atacată” iar „confirmarea acestui punct de vedere ar fi suficient de a face imposibilă orice amenințare”²⁴.

Informând guvernul italian asupra discuției avute cu Brătianu, Fasciotti primea din partea acestuia următorul răspuns: „Tratatul de alianță nu funcționează împotriva aliaților care l-au semnat. Cu alte cuvinte, România nu poate să conteze pe un sprijin militar în caz de agresiune neprovocată din partea Austriei”²⁵. Totodată, se exprima părerea că „dacă s-ar voi aplicarea articolului 13 din tratatul din 1913 la împrejurările actuale, articolul ar putea fi folosit și de Austro-Ungaria în cazul unei agresiuni din partea României și din el ar putea decurge consecințele care desigur n-au fost luate în considerație de guvernul român”²⁶. Cu toate acestea, guvernul italian, dorind să acționeze în acord cu guvernul român era dispus să subscrie la un nou angajament reciproc, așa cum dorea și Brătianu, cu privire la o acțiune comună „în cazul unei acțiuni neprovocate din partea unei terțe puteri” atrăgând atenția că aceasta s-ar putea face independent de acordul din 10/23 septembrie 1914, care rămânea ferm²⁷. Guvernul italian considera însă că este prematur ca în această privință să se ia decizii precise și concrete. Această rezervă a fost determinată de faptul că Italia nu avea încă informații clare asupra obiectivului concentrărilor de trupe austro-germane, pe care le considera un zvon neverificat. De aceea, guvernul italian va cere ministrului său la Viena, Ducele d’Avarna, să informeze „asupra dispoziției guvernului imperial, cu speranța că temerile sunt neîntemeiate”²⁸.

Brătianu s-a văzut nevoit să declare că în aceste condiții, România nu va putea să facă din relațiile sale cu Italia, pivotul politicii sale externe așa cum avusese intenția. Impresionat de această atitudine, guvernul italian a făcut demersuri la Viena pentru a protesta împotriva concentrării de trupe austro-ungare pe granița cu România și în același timp a comunicat guvernului român că este gata să încheie o nouă convenție în vederea unei acțiuni solidare a celor două state împotriva unei agresiuni din partea unei terțe puteri.²⁹ Ca urmare a tratatelor desfășurate, Brătianu și-a dat asentimentul pentru semnarea unui nou angajament reciproc, la 6 februarie 1915. Acordul avea o

valabilitate de patru luni de la semnarea lui și reprezenta un pact de asistență mutuală. Noul document consemna în articolul 1 că „în cazul unei agresiuni din partea Austro-Ungariei împotriva uneia dintre părți, fără niciun fel de provocare din partea acestora”³⁰ cele două țări se angajau să acționeze concertat.

În perspectivă, Italia nu a ținut cont de conținutul tratatelor din septembrie 1914 și februarie 1915. Având veleitate de mare putere, Italia nu s-a considerat obligată, deși stipulațiile acordurilor încheiate o angajau, să comunice Bucureștiului inițiativele sale diplomatice. Deși nu fusese informat de guvernul italian, Brătianu cunoștea tratativele pe care acesta le ducea cu Antanta în vederea intrării în acțiune. De aceea, la nemulțumirea manifestată de Rusia față de schimbul de păreri dintre România și Italia, Brătianu atrăgea atenția că relațiile amicale cu această țară nu trebuiau să-l neliniștească pe Sazonov, ci dimpotrivă, trebuiau „să-i apară așa cum sunt, fondate pe aspirații naționale identice, în detrimentul Austro-Ungariei”³¹. El a combătut părerea emisă că Italia s-ar fi înțeles cu Germania și că pregătirile ei militare, ca și cele ale României, aveau scopul de a acționa în cadrul Triplei Alianțe. „În loc de a ne suspecta – arăta Brătianu – diplomația Triplei Înțelegeri ar face mai bine să nu neglijeze Italia, foarte dispusă să nu rămână neutră până la sfârșit”³².

În acest timp, guvernul liberal, făcând față multiplelor presiuni a continuat acțiunile de pregătire militară. El avea convingerea că, dată fiind poziția geografică a țării, neutralitatea nu putea fi menținută vreme îndelungată. Se dorea însă ca momentul intrării în acțiune să fie decis în raport cu interesele țării, într-o situație favorabilă care să îngăduie prin sacrificii cât mai mici realizarea dezideratelor naționale. Deși exista o unanimitate de vederi cu privire la împlinirea dezideratelor naționale, căile de realizare erau apreciate diferit. În problema neutralității, oamenii politici conservatori, deși cu concepții diferite s-au declarat de acord. În timp însă ce unii îi acordau un sens definitiv, (ceea ce ar fi fost în avantajul Puterilor Centrale) alții, vedeau în ea doar o stare de tranziție spre îndeplinirea unității naționale. De partea cealaltă, liberalii, deoarece se aflau la guvernare nu și-au precizat public opțiunile. În schimb, ziarul „Viitorul” organul de presă al liberalilor era în mod evident proantantist. Spre deosebire de ziarele filogermane care publicau articole despre mersul operațiilor militare favorabile Puterilor Centrale, amintitul ziar publica articole însoțite de fotografii, referitoare la succesele armatei ruse și la înfrângerile suferite de cele austro-ungare.³³ În acest organ de presă erau inserate știri cu privire la iminența intrării României în război în alianță cu Italia, de partea Antantei.

Datorită faptului că războiul intrase într-o perioadă de stagnare pe fronturile principale în iarna lui 1914-1915 (frontul franco-german se imobilizase în tranșeele de pe Aisne, iar cel ruso-austriac în Galiția), ambele

tabere erau intens preocupate în atragerea de noi aliați. La cererea Puterilor Centrale de a permite tranzitul de muniții spre Turcia, atât Ion I.C. Brătianu cât și Ferdinand I, devenit rege la 28 septembrie/11 octombrie, au răspuns negativ. Czernin transmitea lui Burian, în primăvara anului 1915: „[...] Niciodată încă șansele noastre în această problemă n-au fost așa rele și am pierdut orice speranță că dorința noastră va fi realizată”³⁴, iar regele Ferdinand I i-a declarat că situația în țară ar deveni foarte critică dacă Italia ar intra în război contra Austro-Ungariei. Această poziție a României a provocat îngrijorări guvernelor austro-ungar și german, care, pe diferite căi, nu încetau să atragă atenția diplomaților români asupra riscurilor în cazul unei eventuale desprinderi a acesteia de politica Triplei Alianțe. În același timp, activitatea diplomatică a statelor Antantei a continuat spre a influența România să participe la război în ajutorul Serbiei și mai ales pentru constituirea blocului balcanic alături de Grecia, Italia și Bulgaria. Misiunea blocului balcanic era aceea de a ataca Turcia și a veni în sprijinul Serbiei. Datorită divergențelor dintre statele ce urmau să formeze această alianță balcanică s-a ajuns la divergențe și între conducătorii politici și militari ai Antantei care nu se puteau pune de acord asupra necesității și oportunității intervenției puterilor balcanice.

Rusia cataloga condițiile formulate de România pentru a intra în război ca fiind exagerate și deci inacceptabile, în timp ce Anglia și Franța făceau demersuri la Petrograd pentru urgentarea încheierii alianței. La insistențele ambasadorului francez, guvernul rus s-a arătat dispus să adopte o poziție mai conciliantă, dar cu condiția ca România să intre în război înainte de 13/26 mai 1915³⁵. La 4/16 mai 1915 Italia a denunțat formal tratatul ce o lega de Puterile Centrale. Era pasul premergător intrării sale în acțiune alături de Puterile Antantei. Guvernul italian a insistat pe lângă viitorii săi aliați pentru a satisface cererile formulate de România și pentru a determina astfel intrarea concomitentă a acesteia în acțiune deși nu lega în mod absolut intrarea sa în război de intrarea României³⁶. Poziția Italiei a dat o puternică lovitură Triplei Alianțe deoarece Germania și Austro-Ungaria nu renunțaseră să creadă în posibilitatea atragerii ei și, prin ea, a României.

Imediat după intrarea Italiei în război alături de Antantă, guvernele acesteia din urmă au solicitat României „să accelereze” preparativele sale militare. Despărțirea Italiei de România în timpul tratatelor cu Antanta și intrarea ei izolată în război avusese ca efect slăbirea aportului de forțe pe care ar fi adus-o o contribuție sincronă italo-română. Evident că altul ar fi fost efectul dacă ambele țări intrau deodată, atât în ce privește lovitură militară dată Puterilor Centrale, cât și asupra atitudinii țărilor neutre din Balcani, Bulgaria și Grecia.

Note:

1. Vasile Cristian, „Diplomația României în slujba împlinirii idealului național”, în Gh. Platon, V. Russu, Gh. Iacob, V. Cristian, I. Agrigoroaiei, *Cum s-a înfăptuit România modernă* (Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1993).
2. Gheorghe Cliveti, *România și crizele internaționale. 1853-1913* (Iași: Editura Fundației „Axis”, 1997), 253.
3. M. A. E., Fond 71/1914, E. 2, partea a II-a, vol. 24, f. 21. Rapoarte din Viena. Edgar Mavrocordat către Emil Porumbaru la 18 aprilie 1914.
4. Gioacchino Volpe, *L'Italia nella Triplice Alleanza 1882-1915* (Milano: V. Mursia, 1941), 224.
5. *Corespondență din Italia*, în „Românul”, an III, nr. 253, 24 noiembrie/7 decembrie 1913.
6. *Rolul României în Balcani*, în „Viitorul”, an VI, nr. 2202, 1 aprilie 1914.
7. Dinu Rudolf, Bulei Ion, ed., *35 de ani de relații italo-române, 1879-1914. Documente diplomatice italiene* (București: Univers Enciclopedic, 2001). Scrisoare, Ministrul Italiei la București, Fasciotti către ministrul de externe Di San Giuliano, București, 22 aprilie 1913.
8. Gh. N. Căzan, Șerban Rădulescu-Zoner, *România și Tripla Alianță* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1979), 380.
9. A. N. I. C., Fond Microfilme Franța, R. 14, c. 5-7.
10. Apud. Anastasie Iordache, *Reorientarea politică a României și neutralitatea armată. 1914-1918* (București: Paideia, 1998), 65.
11. A. N. I. C., Fond Xerografii, Viena, Pachetul XV, f. 2, telegramă cifrată Ambasadorul Austro-Ungariei la Berlin, Szecheny către ministrul de externe Leopold von Berchtold, Berlin, 6 iulie 1914.
12. B. N. R., fond St. Georges, pachet CCCXCVI, dosar 6, Ministrul român la Roma, Ghica, către ministrul de externe E. Porumbaru, Roma, 4 iulie 1914.
13. Alexandru Cusin, *Împrejurări politice și diplomatice în legătură cu războiul european* (București: Tipografia „Lupta”, 1915), 27.
14. A. N. I. C., Fond Franța, R. 87, c. 44.
15. *Documents diplomatiques secrets russes 1914-1917* (Paris: Payot, 1928), Télégramme secret de l'ambassadeur à Bucarest, 15/28 août 1914, no. 36.
16. *Ibidem*, Télégramme secret de l'ambassadeur à Constantinople 24 août / 6 septembre 1914, n.978.
17. *35 de ani de relații italo-române...*, R. 1555/446, București, 12 august 1914, Ministrul Italiei Fasciotti către ministrul de externe San Giuliano.
18. Vasile Rudeanu, *Memorii din timp de pace și război*, ediție Dumitru Preda și Vasile Alexandrescu (București: Editura Militară, 1989), 126.
19. M. A. E., Fond Primul Război Mondial, dos. nr. 8, Constantinopol, Raport nr. 126 din 9/12 decembrie, 1914.
20. A. N. I. C., Fond Franța, R. 87, c. 7-11, București, 6 ianuarie 1915, Blondel către ministrul de externe Delcassé.
21. M. A. E., Fond Primul Război Mondial, dos. nr. 7, Budapesta, Raport nr. 21 din 5/17 februarie, 1915 (nepaginat).
22. *Ibid.*
23. A. N. I. C., Fond Casa Regală, dos. 61/1914, f. 1.
24. *Ibid.*
25. *Ibid.*
26. *Ibid.*, f. 4.
27. *Ibid.*, f. 5.
28. *Ibid.*
29. B.N.R., fond Brătianu, dosar 66, f. 23.
30. Valeriu Florin Dobrinescu, Ion Pătroi, Gheorghe Nicolescu, *Relații politico-diplomatice și militare româno-italiene (1914-1947)* (Craiova: Editura Intact, 1999), 19.
31. A. N. I. C., Fond Casa Regală, dos. 17/1915, telegrama nr. 177, din București, 27 ianuarie/9 februarie, 1915, f. 1.
32. *Ibid.*, f. 2.
33. „Viitorul”, An. VII, Nr. 2480, 2484, 2485, 2499 din 7,11,12 și 26 ianuarie 1915.
34. *Cartea Roșie Austro-Ungară*, I, Conte Ottokar Czernin către baronul Burian, București, 18 martie 1915.
35. *Documents diplomatiques secrets russes...*, Telegrama lui Sazonov către ministrul Rusiei la București Polevsky, 6/9 mai 1915.
36. Benedetto Croce, *Storia d'Italia dal 1871 al 1915* (Bari: Editura Laterza & Figli, 1934), 178.

Bibliography:

- “Corespondență din Italia” [Mail from Italy], *Românul* III, no. 253, November 24–December 7, 1913.
- “Rolul României în Balcani” [Romania's Role in the Balkans], *Viitorul* VI, no. 2202, April 1, 1914.
- Dinu, Rudolf, and Ion Bulei. *35 de ani de relații italo-române, 1879-1914. Documente diplomatice italiene* [35 Years of Italian-Romanian Relations, 1879-1914: Italian Diplomatic Documents]. Bucharest: Univers Enciclopedic, 2001.

- Căzan, Gh. N., and Șerban Rădulescu-Zoner. *România și Tripla Alianță* [Romania and the Triple Alliance]. Bucharest: Științifică și Enciclopedică, 1979.
- Cliveti, Gheorghe. *România și crizele internaționale. 1853-1913* [Romania and International Crises. 1853-1913]. Iași: Editura Fundației „Axis”, 1997.
- Platon, Gh., V. Russu, Gh. Jacob, V. Cristian, and I. Agrigoroaiei. *Cum s-a înfăptuit România modernă* [How Modern Romania Was Made]. Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1993.
- Croce, Benedetto. *Storia d'Italia dal 1871 al 1915*. Bari: Editura Laterza & Figli, 1934.
- Cusin, Alexandru. *Împrejurări politice și diplomatice în legătură cu războiul european* [Political and Diplomatic Circumstances in Connection with the European War]. Bucharest: Tipografia „Lupta”, 1915.
- Dobrinescu, Valeriu Florin, Ion Pătroi, and Gheorghe Nicolescu. *Relații politico-diplomatice și militare româno-italiene (1914-1947)* [Romanian-Italian Political, Diplomatic and Military Relations (1914-1947)]. Craiova: Editura Intact, 1999.
- Documents diplomatiques secrets russes 1914-1917*. Paris: Payot, 1928.
- Iordache, Anastasie. *Reorientarea politică a României și neutralitatea armată. 1914-1918* [Romania's Political Reorientation and Armed Neutrality: 1914-1918]. Bucharest: Paideia, 1998.
- Volpe, Gioacchino. *L'Italia nella Triplice Alleanza 1882-1915*. Milano: V. Mursia, 1941.
- Rudeanu, Vasile. *Memorii din timp de pace și război* [Memories from Times of Peace and War], edited by Dumitru Preda and Vasile Alexandrescu. Bucharest: Editura Militară, 1989.

Archives:

- Arhivele Ministerului Afacerilor Externe: [Archives of the Ministry of Foreign Affairs]
Fond 71/1914 [Fund 71/1914]
Fond Primul Război Mondial [First World War Fund]
Arhivele Naționale Istorice Centrale: [Central National Historical Archives]
Fond Casa Regală [Royal House Fund]
Fond Microfilme Franța [France Microfilm Fund]
Fond Xerografii, Viena [Xerography Fund, Vienna]
Biblioteca Națională a României: [National Library of Romania]
Fond Brătianu [Brătianu Fund]
Fond St. Georges [St. Georges Fund]